

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету

30 серпня 2024 року,

протокол № 2

Ректор, голова вченої ради університету, доктор
юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

30 серпня 2024 року

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«РОБОТА З ВІДКРИТИМИ ДАНИМИ»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавр
за спеціальністю 073 Менеджмент
галузі знань 07 Управління та адміністрування

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

професор кафедри цивільного права та процесу, кандидат юридичних наук, професор
27 серпня 2024 року

Юрій БІЛОУСОВ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри цивільного права та процесу
28 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувачка кафедри, докторка юридичних наук, професорка
28 серпня 2022 року

Світлана ГРИНЬКО

Деканеса факультету управління та економіки, кандидатка економічних наук, доцентка
28 серпня 2022 року

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради університету, кандидатка наук з державного управління, доцентка
29 серпня 2022 року

Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг оновлення – 0,65 ум.др.арк.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 3
2. Компетентності та заплановані результати навчання	– 3
3. Програма навчальної дисципліни	– 5
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 7
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 7
4.2. Аудиторні заняття	– 7
4.3. Завдання для самостійної роботи здобувачів	– 7
5. Методи навчання та контролю	– 7
6. Схема нарахування балів	– 8
7. Рекомендовані джерела	– 9
7.1. Основні джерела	– 9
7.2. Допоміжні джерела	– 10
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 11

Робоча програма розроблена на основі і з використанням модельної навчальної програми «Робота з відкритими даними в юридичній практиці», розробленої командою Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова «IK Law Improvement», яка стала переможцем Хакатону з реформування юридичної освіти (2020 р.), організованому Лігою студентів Асоціації правників України за сприяння Програми USAID «Нове правосуддя».

Авторами модельної навчальної програми є Катерина МУКОМЕЛА, студентка 4-го курсу юридичного факультету Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, Іван КОГУТ, студент 1-го курсу магістратури юридичного факультету Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова; Денис ІВАНОВ, керівник експертної групи з впровадження та оцінки якості надання електронних послуг Директорату розвитку електронних послуг Міністерства цифрової трансформації України.

Програму поширено на підставі Creative Commons Attribution 4.0 International license ([CC BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)). Детальніше українською про ліцензію за [посиланням](#).

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 07 Управління та адміністрування
2. Код і назва спеціальності	– 073 Менеджмент
3. Назва спеціалізації	–
4. Назва дисципліни	– Робота з відкритими даними
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ППВ.4.22
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– другий
10. Семестр	– четвертий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3,0 / 90
2) денна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 28
% від загального обсягу	– 31,11
лекційні заняття (годин)	– 10
% від обсягу аудиторних годин	– 11
семінарські заняття (годин)	– 18
% від обсягу аудиторних годин	– 20
самостійна робота (годин)	– 62
% від загального обсягу	– 68,88
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2
самостійної роботи	– 4,5
3) заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 10
% від загального обсягу	– 11,11
лекційні заняття (годин)	– 6
% від обсягу аудиторних годин	– 6,67
семінарські заняття (годин)	– 4
% від обсягу аудиторних годин	– 4,44
самостійна робота (годин)	– 80
% від загального обсягу	– 88,89
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2
самостійної роботи	– 4,5
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ЗПО 4. Інформаційні системи та технології
2) наступні дисципліни	– ППО 13. Інформаційна безпека бізнесу
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Компетентності та заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Робота з відкритими даними» забезпечує або сприяє формуванню таких компетентностей відповідно до ОПП «Бакалавр менеджменту»:

ЗК3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК5 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК8 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

ЗК9 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

СК 12. Здатність аналізувати й структурувати проблеми організації, формувати обґрунтовані рішення

СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності.

Навчальна дисципліна «Робота з відкритими даними» забезпечує або сприяє досягненню таких результатів навчання, передбачених ОПП «Бакалавр менеджменту»:

ПР 6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.

ПР 12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.

<i>Після завершення вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:</i>	
<i>1. Знання</i>	
1.1)	термінологічний апарат, що стосується роботи з відкритими даними;
1.2)	основні принципи роботи з відкритими даними;
1.3)	у яких саме відкритих даних міститься інформація, яка є необхідною для здійснення юридичних досліджень;
1.4)	алгоритми пошуку інформації у відкритих даних;
1.5)	структуру реєстрів та фактори, що впливають на їх наповнення;
1.6)	способи і методи візуалізації даних;
<i>2. Розуміння</i>	
2.1)	Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій
2.2)	Демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності
2.3)	відпрацювання практичних навичок роботи з відкритими даними під час виконання ситуативних завдань
<i>3. Застосування знань</i>	
3.1)	Оперативно здійснювати пошук необхідної інформації у відкритих базах даних;
3.2)	Правильно сформулювати запит на отримання інформації для виконання практичних завдань;
3.3)	Використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин
3.4)	Належно використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для своєї професійної діяльності
3.5)	Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних
<i>4. Аналіз</i>	
4.1)	Здійснювати аналіз суспільних процесів у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання
4.2)	Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел
4.3)	Здійснювати пошук та аналіз наявної судової практики відповідно до поставленого завдання.

5. Синтез	
5.1)	Будувати логічний взаємозв'язок між інформацією, отриманою з цих реєстрів, створювати візуалізації на основі даних;
5.2)	
5.3)	Скласти та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами
5.4)	Працювати в групі, формуючи власний внесок у виконання завдань групи.
6. Оцінювання	
6.1)	Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему
6.2)	Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю
7. Створення (творчість)	
6.1)	Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу відомої проблеми
6.2)	Застосовувати набуті знання у різних правових ситуаціях, виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Основи роботи з відкритими даними

Відкриті дані як ресурс для ефективного управління: поняття, принципи, стандарти. Співвідношення між даними та інформацією: ключові аспекти для управлінців. Персональні дані та відкриті дані: проблеми правового регулювання та захисту. Диджиталізація у праві: можливості та виклики використання відкритих даних у судових та адміністративних процесах. Інформаційна безпека та етика використання відкритих даних у правничій діяльності.

Тема 2. Відкриті державні інформаційні ресурси

Правові засади відкритості державних даних: міжнародні та національні стандарти. Open Government Partnership та Open Data Charter: імплементація у правничу сферу. Єдиний державний вебпортал відкритих даних: функціональність, доступність та юридичне значення інформації. Державні реєстри з відкритим доступом та їхня роль у правозастосуванні. Відповідальність за порушення у сфері відкритих даних: правові наслідки та судова практика.

Тема 3. Юридичні інформаційно-пошукові системи та бази відкритих правових даних

Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів: можливості, порядок роботи, юридична сила документів. «Законодавство України» як офіційне джерело нормативно-правових актів: межі застосування та використання в судових процесах. Використання комерційних правових сервісів (наприклад, "ЛІГА:ЗАКОН", "НАУ" та інші) для пошуку, аналізу та систематизації нормативних документів. Міжнародні бази правових актів: можливості використання в юридичній діяльності.

Тема 4. Державні реєстри та їх роль у правозастосуванні

Категорії державних реєстрів та їх значення для юристів. Порядок доступу до державних реєстрів з відкритими даними. Використання Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань у судовій та адвокатській практиці. Державний реєстр речових прав на нерухоме майно: юридичне значення та особливості пошуку інформації. Державний реєстр обтяжень рухомого майна: аналіз для перевірки правового статусу майна. Єдиний державний реєстр декларацій: можливості використання для юридичних перевірок, антикорупційного моніторингу. Єдиний реєстр боржників. Реєстр неприбуткових установ та організацій.

Тема 5. Судові реєстри та відкриті дані судової практики

Використання судової практики у правозастосуванні: роль рішень Верховного Суду та міжнародних судів. Автоматизовані системи аналізу судової практики та їх значення для юридичного прогнозування. Відкриті бази міжнародних судових рішень (COT, Міжнародний кримінальний суд) у правозастосуванні. Єдиний державний реєстр судових рішень (ЄДРСР) – структура, методи пошуку, алгоритми аналізу судової практики, проблеми анонімізації даних. Реєстр судових експертиз та експертів – можливість перевірки експертних висновків та кваліфікації експертів. База судових рішень Європейського суду з прав людини (HUDOC) – аналіз практики ЄСПЛ, використання рішень у національному судочинстві, методи пошуку та використання у практиці українських судів.

Тема 6. Недержавні сервіси та аналітичні платформи відкритих даних

Opendatabot: автоматизований моніторинг та аналіз юридичних даних. ProZorro: відкритість та юридична аналітика публічних закупівель. YouControl та Vkursi: аналітика ризиків та перевірка контрагентів у договірній та корпоративній практиці. Інші інструменти аналітики відкритих даних у державному та приватному секторах: можливості для юристів. Використання відкритих платформ у судовій та адвокатській діяльності.

Аналітичні платформи для перевірки контрагентів та відкритих даних. [YouControl](#) – аналітика компаній, перевірка бізнес-партнерів, бенефіціарів, фінансових показників. [Vkursi](#) – комплексний моніторинг даних компаній, судових справ, реєстрів. [Opendatabot](#) – безкоштовний моніторинг змін у реєстрах (ЄДР, судові справи, санкції, борги). [Clarity Project](#) – платформа для аналізу державних закупівель, перевірки компаній. [ContrAgent](#) – аналогічний сервіс для аналізу бізнесу та відкритих даних. Платформи для роботи з судовою практикою: [Verdictum](#) (LIGA:ZAKON) – аналітика судової практики (безкоштовний обмежений доступ) [Lex](#) – пошук судових рішень та нормативно-правових актів. Системи моніторингу державних закупівель та фінансових звітів: [ProZorro](#) – офіційний портал публічних закупівель з аналітикою, [Dozorro](#) – громадський моніторинг державних закупівель, [E-data](#) – портал відкритих фінансів України, контроль бюджетних витрат. Платформи для юридичного аналізу нормативних актів: [iLex](#) – пошук і аналіз законодавства. Перевірка нерухомості та судових справ щодо неї [Monitor.Estate](#). Перевірка осіб під санкціями [OpenSanctions](#).

Тема 7. Цифрові сервіси та технології

Кваліфікований електронний підпис (КЕП): правові аспекти та використання. Єдиний державний вебпортал електронних послуг: структура та можливості. Електронний кабінет платника податків та його функціонал. Сервіс «Дія» як інструмент цифрової взаємодії громадян та держави. Перспективи використання штучного інтелекту для обробки відкритих даних у публічному управлінні.

Методи OSINT (Open Source Intelligence) як інструмент збору та аналізу інформації з відкритих джерел. Практичне застосування OSINT у правозастосуванні, антикорупційних розслідуваннях та фінансовому моніторингу.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1.	Основи роботи з відкритими даними	12	2	2			8	12	2				10
2.	Відкриті державні інформаційні ресурси	10		2			8	10		2			8
3.	Юридичні інформаційно-пошукові системи та бази відкритих правових даних	16	2	4			10	16	2				14
4.	Державні реєстри та їх роль у правозастосуванні	12	2	2			8	12		2			10
5.	Судові реєстри та відкриті дані судової практики	10		2			8	10	2				8
6.	Недержавні сервіси та аналітичні платформи відкритих даних	16	2	4			10	16					16
7.	Цифрові сервіси та технології	14	2	2			10	14					14
	Всього годин	90	10	18	0	0	62	90	6	4	0	0	80

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Завдання для самостійної роботи здобувачів

4.3.1. Завдання для самостійної роботи здобувачів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.2. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.3. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація;
- 3) дискусія.

На практичних заняттях застосовуються:

- 1) пошук інформації за індивідуальним завданням;
- 2) вирішення ситуаційних завдань;
- 3) кейсовий метод;
- 4) практичне використання інформаційних ресурсів.

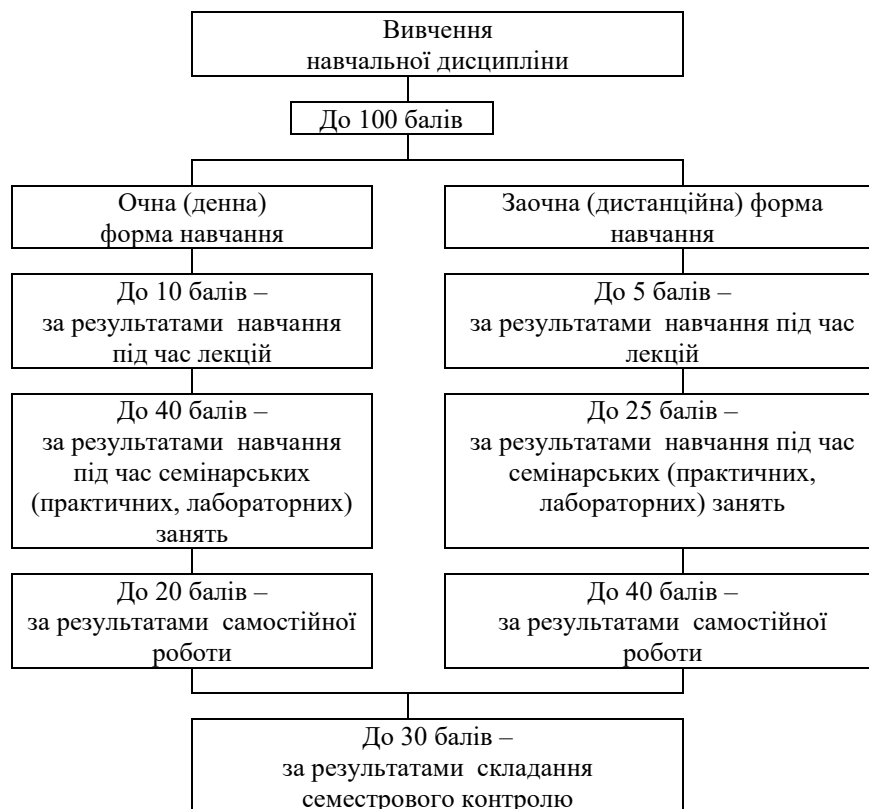
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни може проводитися у формах:

- 1) вирішення практичних завдань.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку з можливістю використання інформаційних технологій.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів здобувачам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих здобувачем під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи здобувачів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних Рада Європи від 28.01.1981 р. URL: <https://bit.ly/3x91mxxp>.
2. Додатковий протокол до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних щодо органів нагляду та транскордонних потоків даних від 08.11.2001 р. URL: <https://bit.ly/3tBoW3i>.
3. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 від 27 квітня 2016 року про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС (Загальний регламент про захист даних): Регламент від 27.04.2016 р. № 2016/679. URL: <https://bit.ly/3ea2Cr1>.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://bit.ly/3ssh3Mm>.
5. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://bit.ly/3gbN4WB>.
6. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. № 2939-VI. URL: <https://bit.ly/3sptaKf>.
7. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. URL: <https://bit.ly/3e7Yrfx>.
8. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 р. № 3262-IV. URL: <https://bit.ly/3p4MWtb>.
9. Про електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. URL: <https://bit.ly/3uULAUS>.
10. Порядок ведення Єдиного державного реєстру нормативно-правових актів та користування ним: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.2001 р. № 376. URL: <https://bit.ly/34pNEJL>.
11. Концепція розвитку електронного урядування в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.09.2017 р. № 649-р. URL: <https://bit.ly/3tsAvKq>.
12. Положення про автоматизовану систему документообігу суду: Рішення Ради суддів України 26.11.2010 р. № 30. URL: <https://bit.ly/3tqJvPZ>.
13. Про проведення тестування підсистеми «Електронний суд» у місцевих та апеляційних судах: Наказ ДСА України від 22.12.2018 р. № 628. URL: <https://bit.ly/32i9vRV>.
14. Про запровадження в дослідну експлуатацію підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет»: Наказ ДСА України від 01.06.2020 р. № 247. URL: <https://bit.ly/3e7Lkef>.
15. Порядок ведення Державного реєстру речових прав на нерухоме майно: Порядок від 26.10.2011 р. № 1141. URL: <https://bit.ly/3wZa3Ko>.
16. Порядок ведення Єдиного державного порталу адміністративних послуг: Порядок від 03.01.2013 № 13. URL: <https://bit.ly/3agfk6q>.
17. Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень: Рішення Вищої ради правосуддя від 19.04.2018 р. № 1200/0/15-18. URL: <https://bit.ly/34qDAA6>.
18. Порядок функціонування Електронного кабінету: Наказ Міністерства фінансів України 14.07.2017 № 637. URL: <https://bit.ly/3agv8X0>.
19. Про забезпечення створення і функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: Наказ ДСА України від 07.11.2019 р. № 1096. URL: <https://bit.ly/3e8Pcwr>.
20. Положення про Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України: Положення від 22.01.1996 р. № 118. URL: <https://bit.ly/2RzVj4l>.
21. Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 р. № 835. URL: <https://bit.ly/3slRNHt>.
22. Деякі питання адміністрування Державних та Єдиних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції. Постанова Кабінету Міністрів України від 14.07.1999 р. № 1272. URL: <https://bit.ly/3gsyev9>.

23. Концепція побудови Єдиної судової інформаційної-телекомунікаційної системи: Наказ ДСА України від 13.04.2018 р. № 168. URL: <https://bit.ly/3dozMo0>.
24. Деякі питання щодо визначення адміністратора Єдиних та Державних реєстрів, держателем яких є Міністерство юстиції України: Наказ Міністерства юстиції України від 25.06.2015 р. № 1059/5. URL: <https://bit.ly/32nkSbb>.
25. Перелік інформації, що підлягає оприлюдненню у формі відкритих даних, розпорядником якої є Міністерство юстиції України. Наказ Міністерства юстиції України від 28.03.2016 р. № 897/5. URL: <https://bit.ly/32mOkxQ>.
26. Положення про Єдиний державний веб-портал електронних послуг: Положення від 04.12.2019 № 1137. URL: <https://bit.ly/3soxcm6>.
27. Opendatabot — платформа для роботи з державними відкритими даними. URL: <https://bit.ly/3gYUefb>.
28. Відкриті дані в юридичних процесах. URL: <https://bit.ly/2WpMDgj>.
29. Єдині та державні реєстри. URL: <https://bit.ly/37vH0na>.
30. Що таке Prozorro? URL: <https://bit.ly/3nAn8EM>.

7.2. Допоміжні джерела

1. «Електронний суд»: як юрособі зареєструватися в підсистемі Електронного кабінету? URL: <https://bit.ly/38fr1Y9>.
2. YouControl відкрив доступ до європейських реєстрів: можна перевірити досьє іноземних компаній. URL: <https://bit.ly/2J5xU7c>.
3. Битва за відкриті дані: лайфхаки з судової практики. URL: <https://bit.ly/38fHr3V>.
4. В Україні змінився порядок доступу користувачів до реєстрів. URL: <https://bit.ly/3aiFUwO>.
5. Відкриті бази даних, реєстри та корисні посилання. URL: <https://bit.ly/37x1H1K>.
6. Відкриті дані & вимоги законодавства. URL: <https://bit.ly/3r7Ygqc>.
7. Все, що потрібно знати про електронний суд. URL: <https://bit.ly/3audPTTr>.
8. Декларування 2020: 7 лайфхаків для легкого заповнення декларації. URL: <https://bit.ly/34m369p>.
9. Державний реєстр нерухомості: лайфхаки для юристів. URL: <https://bit.ly/3h30jYa>.
10. Державні реєстри ЄДР та ЄДРПОУ: історія та сьогодення. URL: <https://bit.ly/3gZwckc>.
11. Діджиталізація ринку юридичних послуг: провідні тренди 2020. URL: <https://bit.ly/3nyqBDM>.
12. Електронний кабінет платника податків — зручний електронний сервіс веб-порталу ДПС. URL: <https://bit.ly/34q2Arj>.
13. Електронний суд в Україні: READY, STEADY, GO! URL: <https://bit.ly/3mwNB1B>.
14. Єдиний державний портал відкритих даних та його задачі. URL: <https://bit.ly/37w0qll>.
15. ЄДРСР: як шукати інформацію. URL: <https://bit.ly/3nrM55k>.
16. ЄСІТС Технічна підтримка користувачів. URL: <https://bit.ly/3gf6ie3>.
17. Інструкція щодо користування модулем «Електронний суд. URL: <https://bit.ly/38hiwNt>.
18. Коли запити не потрібні: 105 відкритих реєстрів та баз даних. URL: <https://bit.ly/34sBLTk>.
19. Лайфхак, як правильно та швидко заповнити е-декларацію від 7ААС. URL: <https://bit.ly/3mqrSvq>.
20. Лайфхаки від Верховного Суду: 9 правил пошуку в Єдиному державному реєстрі судових рішень. URL: <https://bit.ly/3p8y9gT>.
21. Перелік відкритих реєстрів та баз даних України. URL: <https://bit.ly/3mq42ju>.
22. Політика конфіденційності та захисту персональних даних. URL: <https://bit.ly/38kuaY9>.
23. Порядок надання відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань: Наказ Міністерства юстиції України від 10.06.2016 р. № 1657/5. URL: <https://bit.ly/3aprB9x>.
24. Порядок отримання кваліфікованого електронного підпису. URL: <https://bit.ly/3nrS3Dg>.
25. Порядок формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або

- місцевого самоврядування: Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції 10.06.2016 р. № 3. URL: <https://bit.ly/3dkMLHc>.
26. Проблеми захисту персональних даних. URL: <https://bit.ly/38ebuZP>.
27. Проблеми захисту персональних даних: досвід України та інших країн. URL: <https://bit.ly/2Wt56sk>.
28. Публічна інформація чи персональні дані? URL: <https://bit.ly/38k8YBg>.
29. Рекомендації для оприлюднення наборів відкритих даних. URL: <https://bit.ly/3p5gAyp>.
30. Сервіси Опендатабот для ФОП стали безкоштовними. URL: <https://bit.ly/38emLta>.
31. Судові рішення: для чого потрібно вивчати та як застосовувати на практиці. URL: <https://bit.ly/3avHGKS>.
32. ТОП-10 питань у сфері захисту персональних даних. URL: <https://bit.ly/38ifEQq>.
33. Чому захист особистих даних не заважає відкриттю публічних реєстрів — основні питання і міфи. URL: <https://bit.ly/3ruJY2d>.
34. Як отримати електронний підпис? URL: <https://bit.ly/3gsz4YP>.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> – Офіційний сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
4. <https://supreme.court.gov.ua> – Офіційний сайт Верховного Суду.
5. <http://www.court.gov.ua> – Офіційний веб-портал «Судова влада України».
6. <https://gp.gov.ua> – Офіційний сайт Офісу Генерального прокурора.
7. <http://www.npu.gov.ua> – Офіційний сайт Національної поліції України.
8. <http://www.nbuv.gov.ua> – Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.